

Hämeenlinna,
Hölyi Puiston Kiviraunioissa.

Hämeenlinna
Kaupunginpuiston tekoraunio
Vauriokarttoitus

arkkitehti Sanna Ihatsu – CasaCo Studio Oy

20.12.2021

Taustatietoja

Hämeenlinnan kaupunki on tilannut Kaupunginpuiston tekoraunion vauriokartoituksen. Työn tarkoituksena on tutkia kivilatomukseen liittyviä riskikohtia ja sortumia. Työ käsittää paikanpäällä tehtävät tarkastelut sekä nykytilanteen vertailun vanhoihin valokuviiin. Vauriokartoitus sisältää myös jatkotoimenpide-ehdotukset.

Tekoraunion historiaa

Kaupunginpuiston perusti kuvernööri Otto Carl Rehbinder yleiseksi puistoksi vuosien 1841–1863 välillä. Se edustaa ns. englantilaista maisemapuutarhaa, jolle on ominaista vapaa-muotoisuus, epäsäännöllisyys ja luonnonmukainen maisema. Puistoon rakennettiin maisematyylin mukaisesti mutkittelevia käytäviä, tekoraunio ja paviljonkeja. Jyrkkiä rinteitä pengerrettiin luonnonkivisillä tukimuureilla ja puistoon tehtiin myös muita kivirakenteita, kuten aitoja, portaikkoja ja laituri.¹

Kallioiden räjäytystyöt ja kivien poraus puiston rakennelmia varten aloitettiin jo ennen vuotta 1845. Tekoraunion rakentaminen tehtiin viimeistään 1850-luvulle mennessä. Rehbinder käytti rakennustöihin Hämeen linnan vuonna 1830 toimintansa aloittaneen vankilan ja vuosi-

Vuonna 1951 suunniteltu muistolaatta. Laatassa lukee: "Maaherra Otto Rehbinder perusti tämän puiston 1847."

Kaupunginpuistoon rakennettiin kivistä myös aitoja, portaita, terasseja ja tukimuureja. Kuva 1950-luvulta, HäKM.

na 1841–45 rakennetun Ojennuslaitoksen vankeja, joiden päätyönjohtajana toimi vankilan kirjanpitäjä G. E. Eklund.²

Muistitiedon mukaan Rehbinderin kerrotaan hakkauttaneen raunion yhteen kiveen vuosiluvun 1250 harhauttaakseen jälkipolvia uskomaan, että rauniot olisi rakennettu jo Hämeeseen tehdyn ristiretken aikoihin, samaan aikaan kuin läheinen Birger Jarlin eli Hämeen linna. Rauniot saivat useita eri nimityksiä, kuten luostarinmuuri, pirunlinna ja juutalaisten kirkko.³

Vuonna 1951 kaupunginarkkitehti Olavi Sahlberg suunnitteli tekoraunioon muistolaatan, jossa kerrotaan Rehbinderin perustaneen Kaupunginpuiston vuonna 1847. Laatta on raunion etelänpuoleisen oviaukon vasemmalla puolella.⁴

1 Saastamoinen 2005, tiivistelmä, 6

2 Saastamoinen 2005, 46–50

3 Saastamoinen 2005, 49

4 Saastamoinen 2005, 106

Tuija Lind kuvaa tekoraunioita väitöskirjassaan *Rauniot – Arvoja ja tekoja seuraavasti*: ”Esi-kuvana tekorauniolle oli aito (antiikin) raunio, joita englantilaiset kulttuurimatkaajat näkivät Italian matkoilla. Raunion sijoittaminen puutarhaan otti mallia kuvataiteesta, jossa raunioita oli helppo maalata sopiviin ympäristöihin. Teattereiden lavastuksissa saatiin ideaalimaiseen aikaan syvyysvaikutelma, mutta luonnossa tekoraunio voitiin rakentaa puutarhaan tai muokata aidon raunion ympäristö niin kutsutuksi englantilaiseksi maisemapuutarhaksi, muotopuutarhan vastakohdaksi. Epäsäännöllinen puutarha ja tekorauniot levisivät 1700-luvulta lähtien ja varsinkin 1800-luvulla kaikkialle Eurooppaan. Puutarhoissa suunnistettiin lintujen äänten ja veden solinan mukaan ja yllätyttiin keinotekoisien luonnon piilottamista rakennetuista elementeistä joihin tekorauniotkin, raunio-ulkonäköön tarkoituksellisesti rakennetut kivirakenteet kuuluivat.”⁵

Suomen oloissa säilynyt 1800-luvun englantilaisen maisemanpuutarhan tekoraunio on harvinainen, mutta hieman myöhäisempi esimerkki löytyy myös Hämeenlinnasta. Kaupunginpuiston rauniolinna ehkä innoitti Hugo Standertskjöldiä vastaavanlaisen, mutta paljon suuremman linnakkeen rakentamiseen Aulangolle. Sielläkin rakennusmateriaalia oli, kun Aulangon teitä, polkuja ja lampia raivattaessa jäi yli paljon kaikenlaista kiviainesta. Aulangon puistometsän länsilaidalle rakennettiin vuonna 1887 Graniittilinna eli Rauniolinna. Sen piirustukset laati insinööri F. W. von Schultz. Linnarakennelmaan kuuluu kolme tornia, joista yksi on muita korkeampi.⁶

Espoon Träskändan kartanopuistossa on myös jäljellä yksi tekoraunio, joka liittyi Aurora Karamzinin aikana barokkityylisestä symmetrisestä muotopuutarhasta muutettuun englantilaiseen maisemapuistoon. Tämä tekoraunio on melko vaatimaton, vanha rakennuksen kivijalka, joka jätettiin maisemapuistoa varten paikalleen, kun rakennus sen päältä purettiin.⁷

Aulangon Graniittilinna on toinen Hämeenlinnan tekoraunioista. Kuva <https://lydia.hameenlinna.fi/>

5 Lind, 2017.

6 <https://lydia.hameenlinna.fi/items/browse?tags=Graniittilinna>

7 Mari Anthonin opastettu kierros, 2021

Nykytilanteen kartoitus

Raunion rakentamistapa

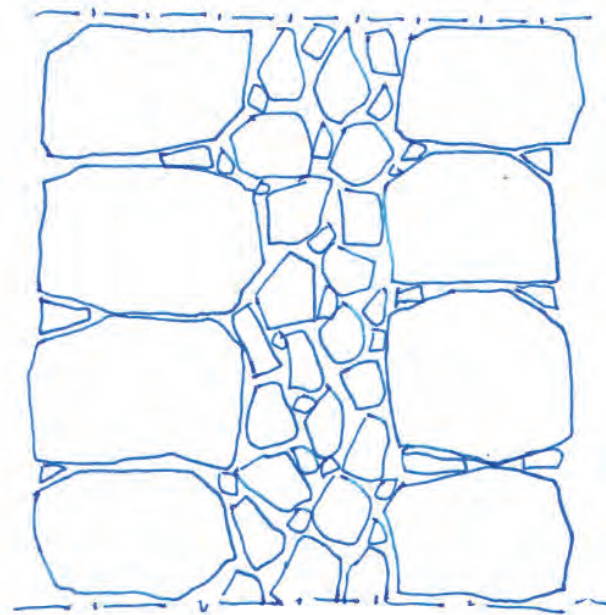
Raunio on perustettu kalliolle tai vahvalle moreenimaalle, mäen päälle. Perustussyvyydestä ei ole tietoa.

Raunio on rakennettu kylmämuuritekniikalla, eli siinä ei ole käytetty laastia taustarakenteissa eikä saumauksessa. Seinät ovat ns. kuorimuureja, jotka koostuvat sisä- ja ulkokuorista ja niiden välissä olevasta sisuksesta. Sisä- ja ulkokuori on ladottu varveittain isoista ja säännöllisiksi lohkotuista kivistä. Kuorien välissä on pienemmistä kivistä ladottu sisus. Kuorikivien naamapinnoissa näkyy porajälkiä, jotka ovat tyypillisen kokoisia 1800-luvun puolivälin kivi työkaluille.

Sisä- ja ulkokuoren kivet ovat suurikokoisia ja ne on työstetty ja sovitettu tarkkaan toisiinsa nähden. Seinä on rakennettu varveittain sisä- ja ulkokuori yhtä aikaa ja sitten niiden väli on täytetty latomalla se kiviä täyteen. Suuret kivet on asennettu paikalleen käyttäen apuna kiilakiviä. Lopuksi suurimmat seinäpintaan jääneet kolot on täytetty tätekivillä. Rakenne vastaa tyypillistä tuon ajan kylmämuurin kivrakennetta, mitä on käytetty esim. sotilasrakentamisessa, kavinavetoissa, -kellareissa ja -aidoissa

Holvaukset on tehty seiniin tukeutuviksi sovitamalla harkkomaisiksi muotoillut kivet tarkasti holvimuottien päälle.

Raunion muurinpäälliset eli "katto" on tehty myöhemmin laastitsemalla. Laasti on kovaa ja siinä on suuri raekoko. Silmämääräisesti arvioimalla se voisi olla 1970-luvun tienoilta peräisin. Laastin päällä kasvaa monin paikoin sammalta. Alkuperäisestä katemateriaalista ei ole tietoa.

Raunion kylmämuurin rakenne.

Alueen kiviaidat on tehty myös kylmämuurirakenteisina.

Kivien porajälkiä.

Raunion kunto

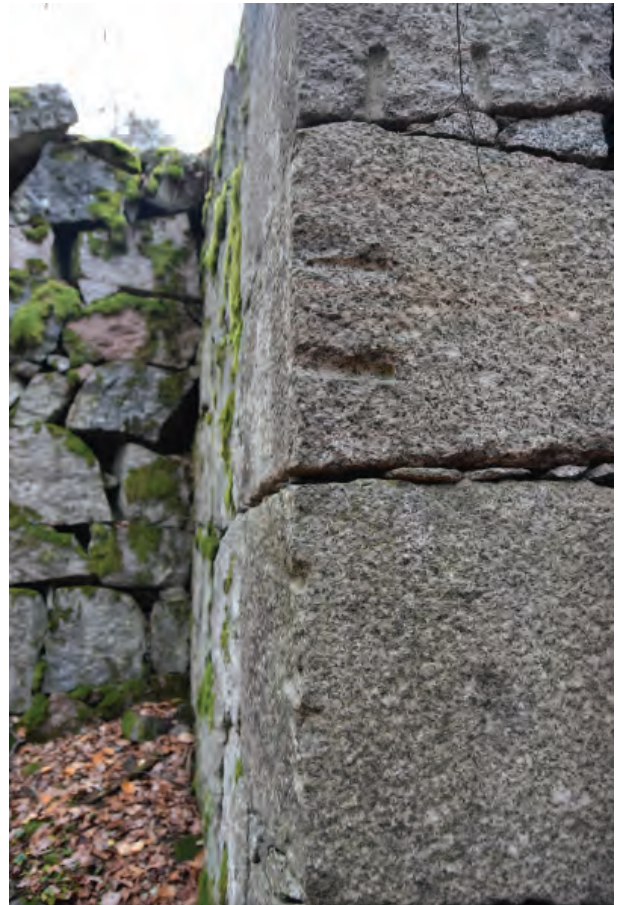
Ikäänsä nähden raunio on pysynyt hämmästyttävän hyvässä kunnossa. Vankka perustusmaa ja vesien johtuminen pois mäkeä alas ovat edesauttaneet raunion säilymistä. Hyvä ja taidokas kivityö, jossa ladonta on tehty asian-
tuntevasti, tarkasti ja osaavasti on myös vaikuttanut raunion säilymiseen. Hyvin ladottu kylmämuuri säilyy hyvin, koska siinä ei ole säälle herkkiä laasteja, vaan sen kestävyys perustuu huolelliseen ladontaan.

Raunion nykyinen laastilla tehty kate on arviolta 1970-luvulta ja se on myös sekä tehty että säilynyt hyvin. Ehjä kate on tärkeä, jotta muurien päälle johtuvat vedet ohjautuvat pois. Vesieristyskerroksesta huolimatta muurin sisälle pääsee aina vähän vettä. Muurin sisälle joutuvat vedet kulkeutuvat laastittomassa kylmämuurissa olevista kivien väleistä pois, jolloin ne eivät keräänny muurin sisään ja jäätyessään aiheuta vaakaroutimista. Rauniossa ei ole havaittu merkittäviä pullistumia, jotka kertoisivat vaakaroutimisesta.

Ikkuna- ja oviaukkojen holvit ovat säilyttäneet muotonsa ja niissä on lähes kaikissa tukevat olat, joihin holvit lepäävät. Vain kahdessa ikkunaholvissa on puutteita. Niissä on alun perinkin rakennettu olka hieman huonosti. Toisessa on käytetty hyvin pientä kiilakiveä, jolle tulee paljon painoa ja toisessa olka on tehty useammasta pienestä kivistä, joissa on tapahtunut pientä liikettä. Näissäkään kohdissa ei ole akuuttia vaaraa, mutta niiden korjauksella saadaan lisävarmuutta ja kestävyyttä vuosikymmeniksi eteenpäin.

Yläkuvassa näkyy täsmällisesti rakennettu nurkka. Huolellisesti tehty nurkka edesauttaa raunion säilymistä.

Alakuvassa näkyy hyvin tiiviisti ja tarkasti rakennettu holvi.

Muurissa on kaksi kohtaa, joissa suuri puu on aiheuttanut kasvaessaan vaurioita. Toisesta kohdasta puu on kaadettu ja muuri paikkailtu ronskilla tavalla. Toisessa kohdassa kasvaa edelleen puu ja muuria on korjailtu kasvavan ja kallistuneet puun kohdasta.

Selkein vaurio on raunion tätekivien puuttuminen ja irtonaiset tätekivet. Tätekivien puute ei aiheuta välitöntä vaaraa raunion kestävyydelle, koska tätekivien tehtävä ei alun perinkään ole ollut kantaa, vaan peittää muurin isoimpia koloja. Tätekivien puuttuminen tai irtonaisuus voi aiheuttaa kuitenkin turvallisuusriskin, jos muurin sisuskiviä tai irtonaisia tätekiviä putoaa tai jos taustakiviä valuu enemmän ulos, tulee muuriin kestävyyteen vaikuttavia tyhjätiloja.

Susanna Lappalaisen mukaan työntekijöiden keskuudessa ei ole tietoa, että rauniolle olisi tehty mitään korjaustoimia 80-luvusta eteenpäin.

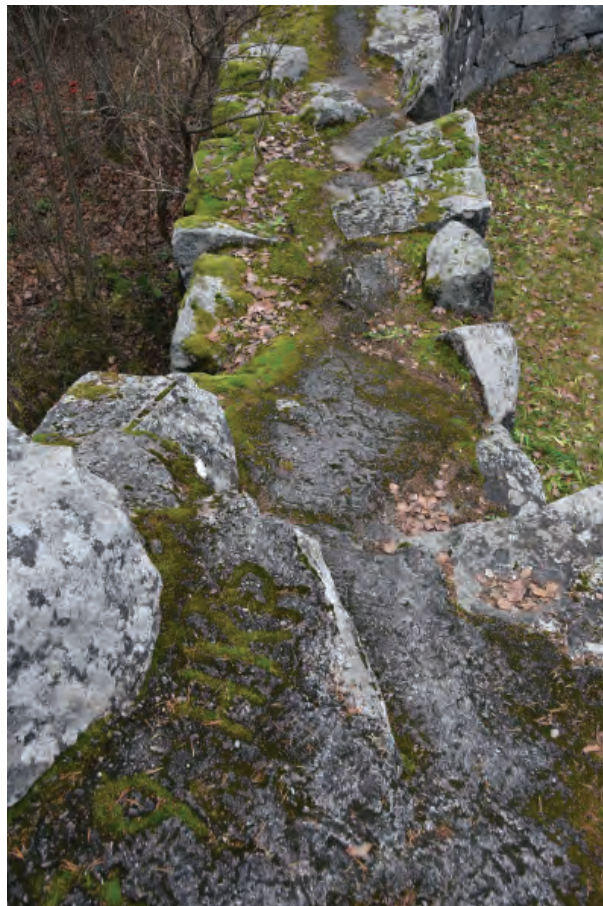
Kuvaparitarkastelut

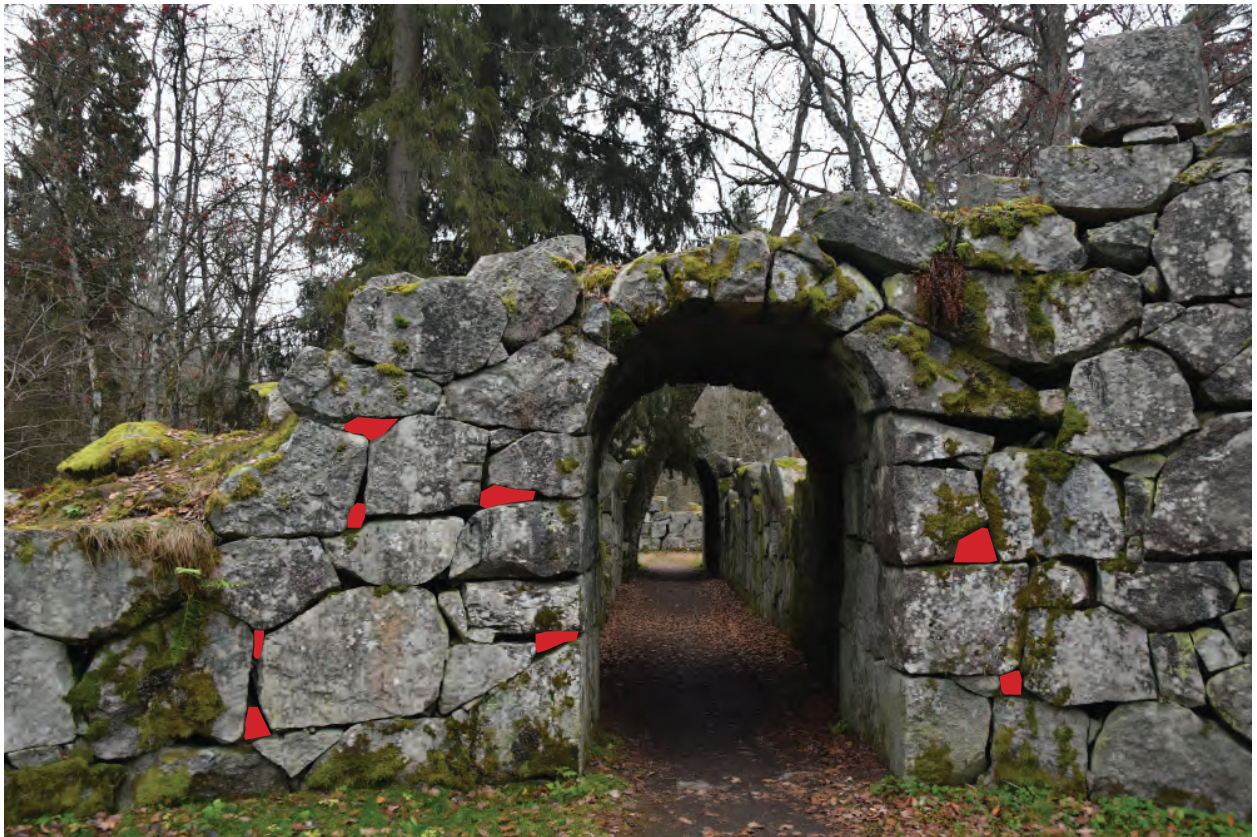
Seuraavilla sivuilla on tehty kuvaparitarkasteluita, joissa on vertailtu nykytilannetta historiakuvien tilanteisiin.

Kuvavertailu osoittaa, että raunio on säilynyt lähes täysin muuttumattomana. Vain muutammat ylimmät kivet ovat kadonneet ja tätekivien putoaminen on jättänyt muuriin isompia onkaloita.

Muurin harjojen vesieristyskerrokset ovat hyvässä kunnossa ja vedet johtuvat hyvin pois muurien päältä.

Alakuva on arviolta 1900-luvun alusta (HäKM) ja yläkuvassa nykytilanne. Yläkuvaan on merkitty puuttuvia täyttekiviä 1900-luvun alun tilanteeseen nähden.

Nykytilannekuvaan merkitty puuttuvia täytekiviä aiempiin vertailukuviin nähden.

Vanhempiin kuviin on merkitty pisteillä ne muurikivet, jotka seuraavaan kuvaan mennessä ovat kadonneet.

Kuva vuodelta 1935, HäKM.

Kuva 1910-luvulta, <https://lydia.hameenlinna.fi/>

Yläkuvassa nykytilanne, alakuvassa historiakuva, vuosiluku tuntematon HäKM. Holvissa ei ole näkyvissä mitään muutoksia.

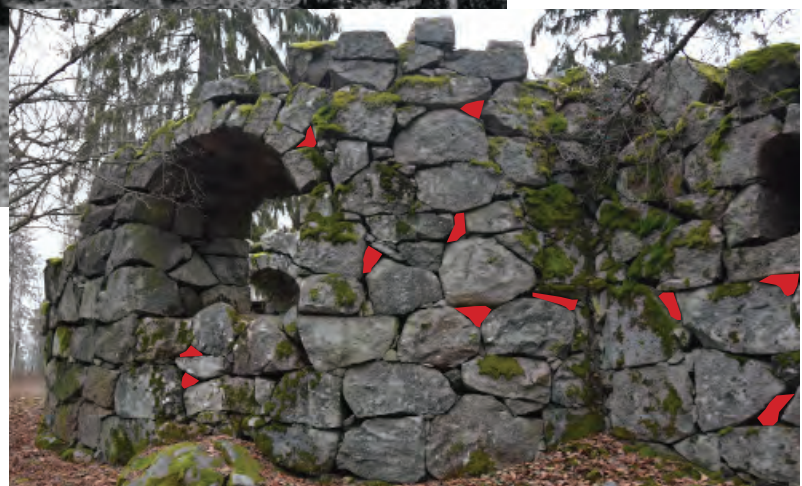

Vasemmalla ajoittamaton historiakuva HäKM. Oikealla nykytilannekuva, johon merkitty puuttuvat täyteki-
vet.

1910-luvun kuva, [https://
lydia.hameenlinna.fi/](https://lydia.hameenlinna.fi/)

Pisteillä on merkitty ne
muurikivet, jotka nyky-
kuvasta puuttuvat.

Nykytilannekuvaan merkitty puuttu-
vat täytekiivet.

Yläkuvassa nykytilanne ja alakuvassa tilanne n. 1800-luvun lopun tienoilta, C. O. Saxelinin kuvakokoelma HäKM. Raunio on peittynyt vesakoiden taakse.

Raunion turvallisuus

Raunion turvallisuudesta vastaa omistajataho eli kaupunki. Suurimmat riskit rauniolla ovat huonokuntoiset puut sekä putoaminen raunion muurinharjojen päältä.

Raunion päällä käydään kiipeilemässä. Tarkasteluhetkelläkin muurien päälle oli kiinnitetty suunnistusrasti, joka kertoo, että sinne jopa ohjataan lapsia kiipeilemään. Muurien päältä on pahimmillaan kolmen metrin pudotus.

Muurien päälle ei kuitenkaan voi joutua vahingossa, vaan sinne täytyy kiivetä. Jokainen, joka raunion seinien päälle kiipeää, tietää olevansa vaarallisella paikalla. Paikat, joista pienemmänkin lapsen on helppo kiivetä raunion päälle, ovat läntinen oviaukko sekä yhdyskäytävän keskiosa. Raunion läheisyydessä ei ole minäänlaisia varoituskylttejä.

Toistaiseksi muurien päällä ei ollut havaittavissa irtoavia kiviä, jotka saattaisivat sortua siellä kävellessä. Riski reunoilla olevien kivien sortumisesta voi kuitenkin tulla jossain vaiheessa, jos katteena oleva laasti rapautuu tai jos rauniolla tehdään ilkivaltaa.

Puuttuvat tai heiluvat täytekivet aiheuttavat turvallisuusriskin. Irtonainen täytekivi tai sen takana oleva sisuskivi saattaa pudota muurin vieressä seisovan päälle. Riski siihen, että joku seisoi niin lähellä muuria juuri kiven pudotessa, on kuitenkin verrattain pieni.

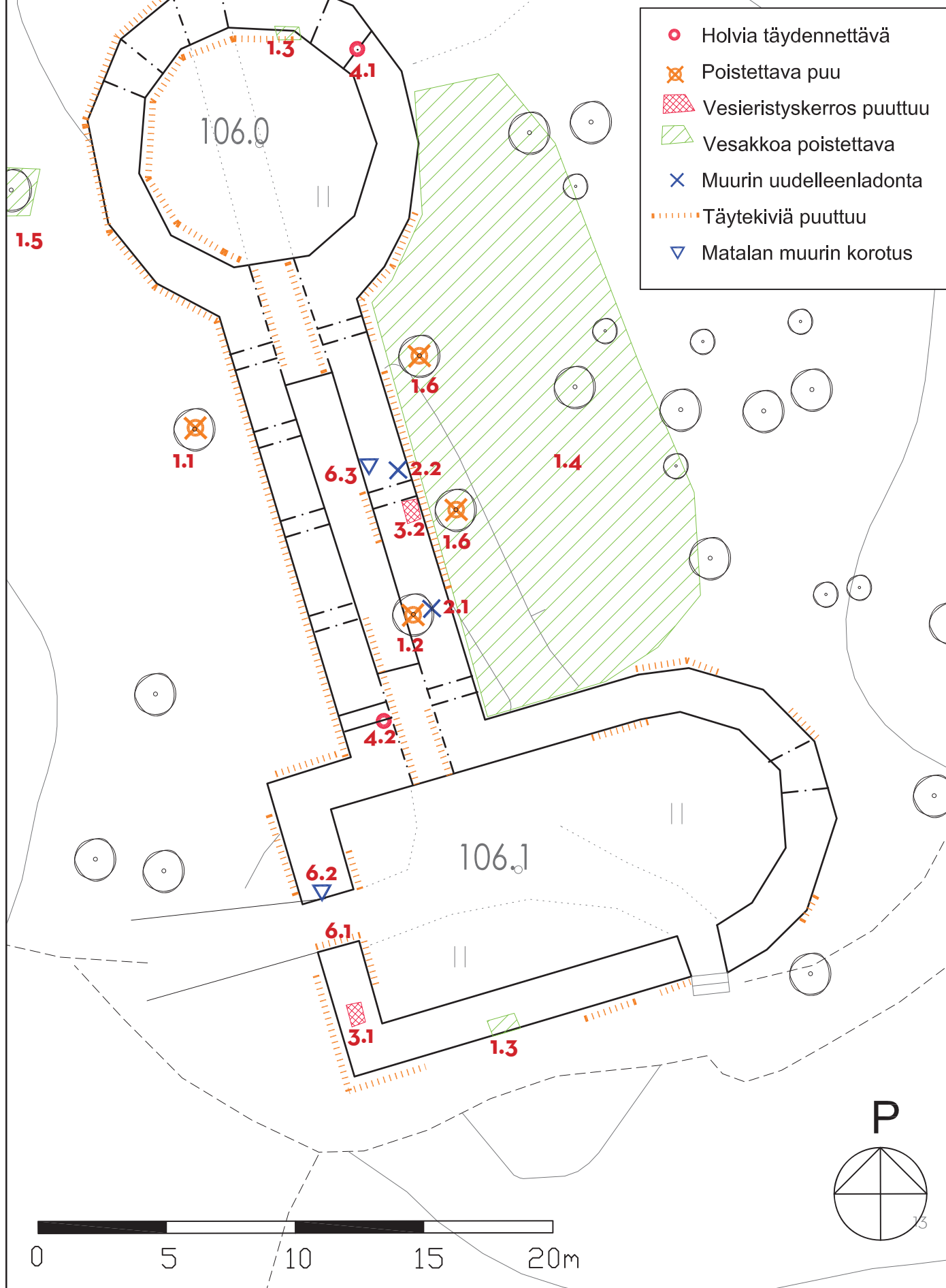

Raunion päällä kiipeillään paljon. Tarkasteluhetkellä raunion päälle on kiinnitetty rasti, jossa on QR-koodi. Koodin lukeminen vaatii raunion päälle kiipeämistä.

Läntisen oviaukon pielen kohdalta on helppo pääsy muurien päälle.

Korjaustarpeet ja toimenpide-ehdotukset

Korjaustarpeet ja toimenpide-ehdotukset

Korjaustarpeet ja toimenpide-ehdotukset on koottu edellisen sivun karttaan. Lisäksi ne on selostettu tässä luvussa sanallisesti ja valokuvin. Tekstissä ja kuvissa olevat viitenumerot viittaavat kartassa olevaan viitenumeroon.

1. Maisemanhoitotyöt

Huonokuntoiset puut voivat olla vaarallisia kävijöille tai raunion rakenteille. Raunion ympärillä on yksi selkeästi huonokuntoinen puu ja muutama vanhempi, seurattava puu. Huonokuntoinen, haaroittunut ja revennyt, raunioon päin kallellaan oleva puu kaadetaan pikimmiten (1.1).

Raunion rakenteissa kasvaa vanha koivu, joka on kallistunut, mutta ei vaikuta laholta. Arboristin tai muun vastaavan asiantuntijan on syytä arvioida puun kunto ja puun kuntoa on seurattava säännöllisesti, mikäli se päätetään säilyttää. (1.2) Puu on jo aikoinaan tehnyt tuhoa muuriin ja muuria on puun kohdalta korjailtu rumalla tavalla. Kivet on ladottu miten sattuu, jopa kiven naamapuoli sivullepäin. Osittain muurin kivet tukeutuvat nyt puuhun. Mikäli puu kaadetaan, on puun kohdan muuria myös korjattava samalla.

Muita lähellä olevia puita seurataan säännöllisesti ja kaadetaan tarvittaessa.

Kaikki muurissa kasvavat vesakot on poistettava säännöllisesti, jotta ne eivät vahingoita muureja. (1.3)

Rakenteellisista syistä on poistettava vesakko ainakin 2 metrin säteeltä raunion ympäriltä, jotta puuston juuristo ei tunkeudu raunion maanalaisiin rakenteisiin. (1.4)

Raunion ympärillä kasvaa vesakkoa erityisesti sen itäpuolella. Raunio vaikuttaa teatterin puolelta katsomon takapihalta koska alue on pusikoitunut ja teatteri ikään kuin kääntää selkänsä rauniolle.

1.1 Haaroittunut ja revennyt puu, jonka toinen haara on kallellaan muurin suuntaan. Ainakin muurin suuntaan oleva haara on poistettava.

1.2 Muurissa kasvaa vanha ja kallistunut koivu, jonka kunnan on arboristin arvioitava. Puun mahdollisen poiston yhteydessä on myös muuria korjattava.

1.4 Etenkin raunion itäpuolella on paljon vesakkoa, joka raivataan.

1.4 Raunio ei juuri näy teatterin suuntaan sankan vesakon ja puuston vuoksi.

1.5 Vesova puu/pensas raunion etupuolella siistitään.

Jotta historiallisesti arvokas raunio näkyisi paremmin, tulisi avata näkymiä itäsuuntaan karsimalla vesakkoa ja kaatamalla ylimääräisiä puita. Vain suuret, hyväkuntoiset ja kauniit puut jätetään.

Kaksi isoa kuusta kasvaa liian lähellä rauniota. Puiden juuristot ja oksat saattavat vahingoittaa rauniota. Puut on syytä kaataa, ellei niillä ole erityistä maisemallista arvoa tai luontoarvoa. (1.6)

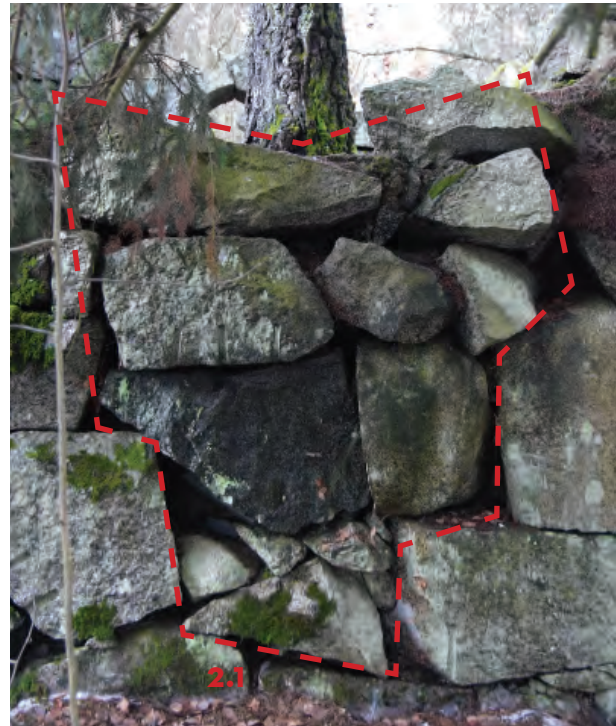
2. Rumat ladonnat

Muurissa on kaksi myöhemmin tehtyä korjausta, joissa kivet on ladottu muusta muurista poikkeavalla ja rumalla tavalla. Ladonnat liittyvät ilmeisesti paikalla kasvaneiden puiden synnyttämiin vaurioihin, joita on korjailtu puiden poiston yhteydessä. Muurissa kasvavaa koivua poistettaessa täytyy sisäseinän ladontaa ja muurin päällä olevia vesieristyskerroksia korjata. Samassa yhteydessä myös ulkoseinän ruma ladonta kannattaa puun kohdalta latoa uudelleen (2.1).

Toinen huonosti ja rumasti tehty korjaus on n. 3 metrin päässä koivusta pohjoiseen (2.2). Kohdassa on aiemmin kasvanut koivu, joka on poistettu ja muuria on samalla korjailtu huolimattomasti. Ongelma on lähinnä esteettinen, mutta se liittyy myös muurin korotustarpeeseen ja puutteelliseen vesieristykseen. Samalla kun nämä korjataan, on syytä latoa ruma ladonta uudelleen kauniimmin ja rakenteellisesti kestävämmällä tavalla. (ks. 3 ja 6)

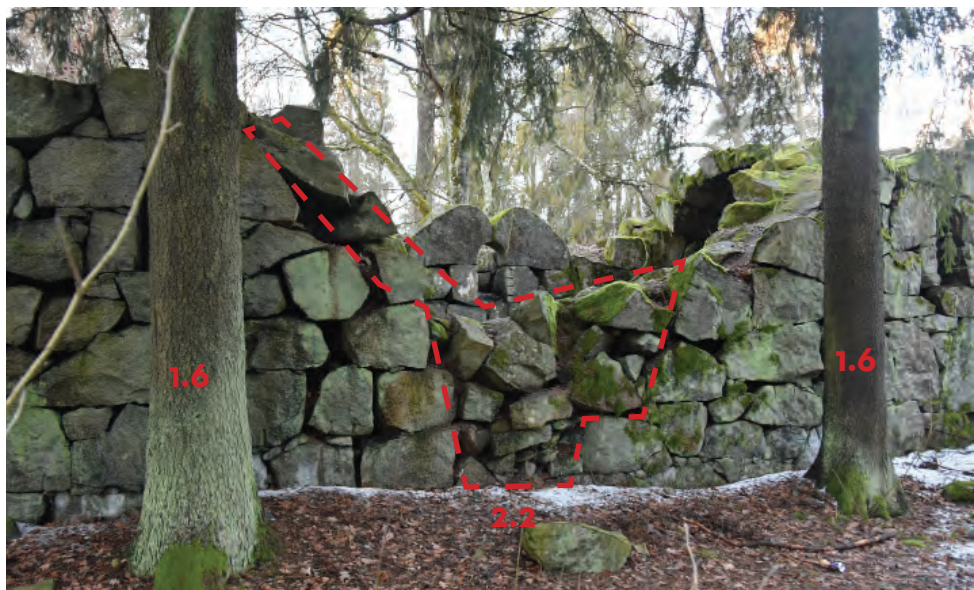
1.3 Muureissa kasvava vesakko on poistettava.

2.1 Muurissa kasvava, kallistunut koivu on pudottanut kiviä, jotka on ladottu huolimattomasti uudelleen.

1.6 Kaksi suurta kuusta kasvaa aivan muurin vieressä. Niiden kaatamista on syytä harkita.

2.2 Kuusien välissä on kohta, josta on aiemmin poistettu muurissa kasvanut koivu ja muuria on korjattu huolimattomasti latoen. Muuriin liittyy myös korotustarve (ks. 6) ja puutteellinen vesieristys (ks. 3).

3. Vesieristyskerrokset

Muurin harjan vesieristyskerroksena toimii kova laastipinta, joka on pääosin hyvässä kunnossa. Muurin harjoilta löytyi kaksi kohtaa, joissa vesieristys on puutteellinen.

Toisessa kohdassa on kolo, joka saattaa kerätä vettä muurin sisälle ja sitä kautta aiheuttaa ongelmia (3.1). Toistaiseksi muurin kummallakaan puolella ei näy merkkejä vaakaroutimisesta, joten ilmeisesti muurin sisään joutunut vesi on päässyt myös hyvin poistumaan. Kolo on kuitenkin syytä täyttää kivellä ja tehdä päälle vastaava vesieristys laastilla kuin muuallakin on.

Toisessa kohdassa on siinä kasvaneen puun poiston yhteydessä tehty epämääräinen korjaus ja muuriin on jäänyt laastitsematonta harjaa, josta vesi pääsee muurin sisään (3.2). Nyt suuri kuusi suojaa sitä vedeltä, mutta viimeistään siinä yhteydessä kun kuusi kaadetaan, on ladonta ja vesieristys tehtävä uudelleen. Sisäpuolella muuria on korotustarve turvallisuussyistä (ks. kohta 6).

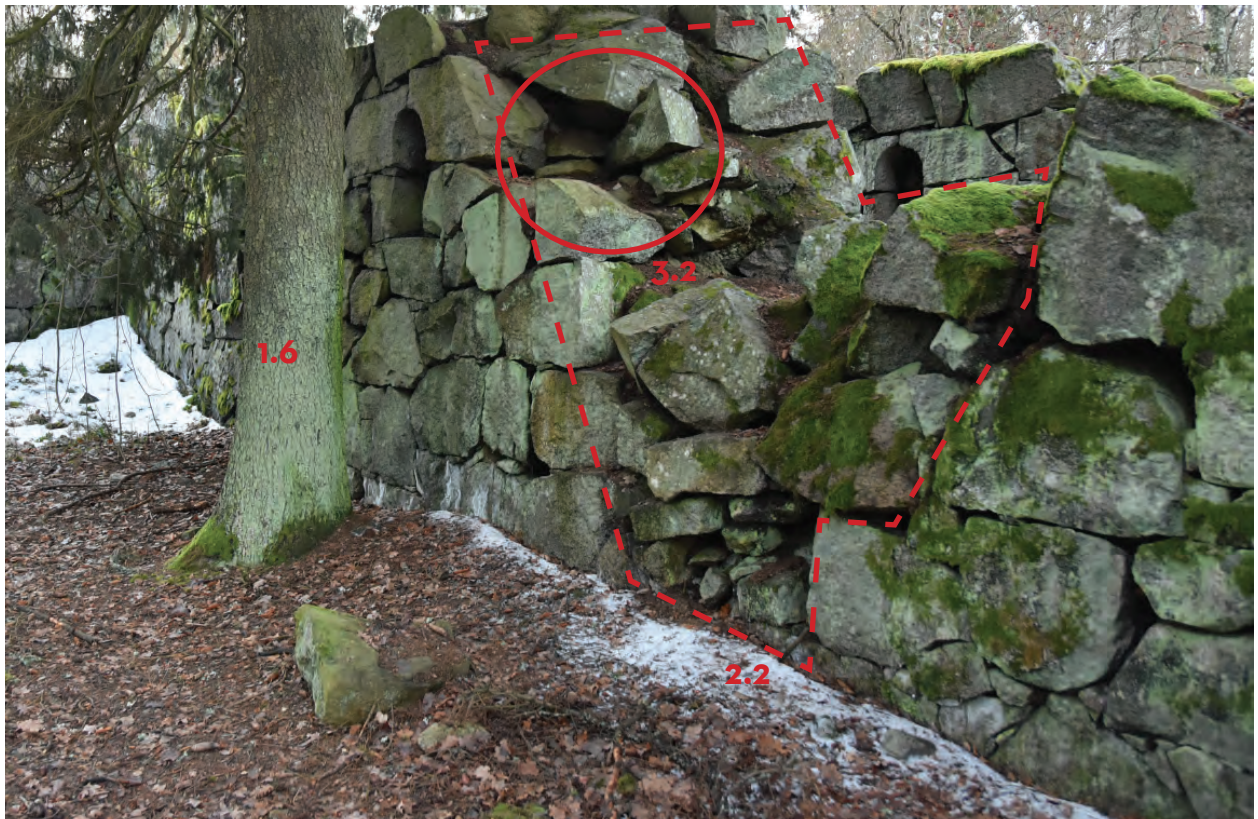

3.1 Vettä keräävä kolo täytetään kivillä ja vesieristeenä toimivaa laastia täydennetään.

3.2 Muurin sisään pääsee vettä puutteellisesta ladonnasta ja vesieristyskerroksesta johtuen (ympyröity).

2.2 Huolimattomasti tehty ladonta (merkitty katko-viivalla) poikkeaa selvästi muusta muurista.

1.6 Liian lähellä muuria kasvava kuusi.

4. Holvien vahvistus

Raunion holvit on taidokkaasti tehdyt ja ne ovat säilyttäneet muotonsa hyvin.

Kahdessa kohtaa holvin kannoissa on puutteelliset täytekivet. Toisessa kohdassa olka on rakennettu pienistä kivistä ja yksi kivi on pudonnut olan alta (4.1). Olka vahvistetaan muotoilemalla puuttuvaan kohtaan kivi.

Toinen olkakohta on jätetty hyvin pienikokoisen kiilakiven päälle (4.2). Kiilakiven viereen lisätään kivet, jotta holvi ei lepää yhden pienen kiven varassa.

4.1 Holvin kantaan lisätään täytekiviä.

4.2 Holvin kanta lepää pienen kiilakiven päällä. Viereen lisätään molemmille puolille täytekiviä.

5 Täytekivien lisäys

Lähes kauttaaltaan muurista puuttuu täytekiviä sekä ulkopuolelta että sisäpuolelta. Puutteelliset alueet on viitteellisesti merkitty oranssilla katkoviivalla pohjapiirrokseen.

Kiviä lisätään suurimpiin koloihin, sekä kaikkiin sellaisiin koloihin, joista muurin taustakiviä mahtuu putoamaan pois. Selvityksen historia-kuviin vertailemalla tehdyt analyysit toimivat viitteenä siihen paljonko täytekiviä tarvitaan, mutta tarpeelliset kohdat katsotaan tarkemmin paikan päällä.

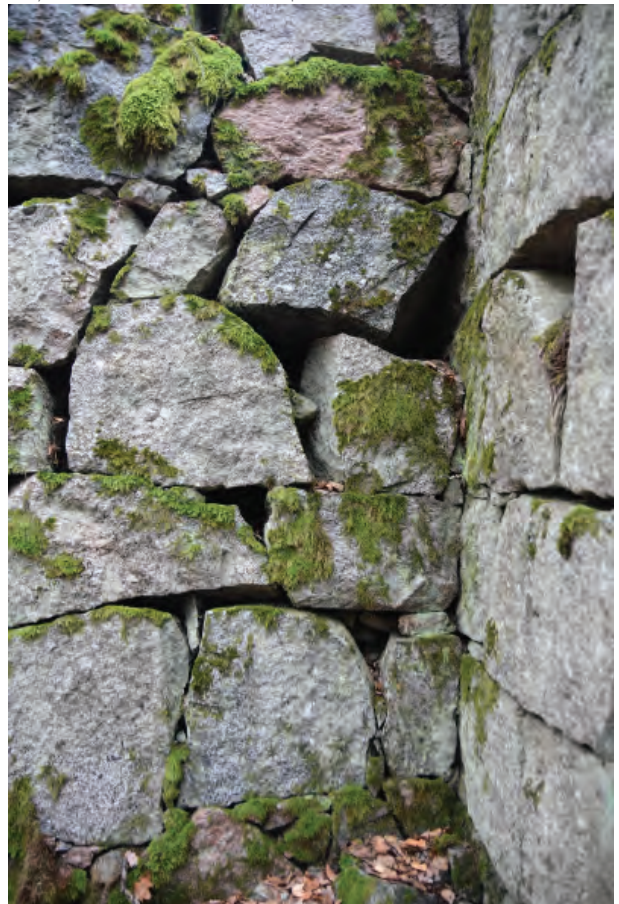
Muuriin lisätään puuttuvia täytekiviä suurimpiin koloihin sekä irti olevat täytekivet vaihdetaan paremmin sopiviin tai lyödään paikalleen siten, että ne kiilautuvat.

Täytekivimateriaaliksi pyritään etsimään mahdollisimman samanlaisia ja -värisiä kiviä kuin rauniossa käytetyt kivet ovat. Täytekivet muotoillaan kuhunkin kohtaan oikean kokoisiksi ja lyödään paikalleen siten, että ne kiilautuvat. Mikäli taustassa on tyhjää, ladotaan taustaan kiviä ennen täytekiven lisäämistä.

Pienten täytekivien rykelmä korvataan yhdellä isolla.

Täytekiviä lisätään isoimpiin koloihin.

6. Turvallisuuden parantaminen

Rauniossa on kolme kohtaa, joista pääsee hyvin helposti kiipeämään raunion päälle ja sitä kautta syntyy turvallisuusriski. Raunion päällä kiipeilyä tuskin pystyy kokonaan estämään, mutta mikäli pääsy sinne on vaikeampi, eivät sinne kovin taitamattomat kiipeilijät tai kovin pienet lapset pääse.

Läntisellä oviaukolla pääsee molemmista pieleistä helposti muurin päälle. Toisella puolella kiipeämisen vaikeuttamiseksi riittää tätekiven lisääminen (6.1).

Oviaukon toisella puolella pielen korotus yhdellä kivellä tekee kiipeämisestä paljon vaikeampaa (6.2).

Yhdyskäytävällä on myös hyvin matala kohta, josta pääsee muurin päälle. Siihen olisi myös hyvä tehdä turvallisuussyistä korotus (6.3).

6.1 Tätekiven lisääminen hankaloittaa kiipeämistä, kun jalalle ei ole enää porrasta.

6.3 Yhdyskäytävän matalaa muuria tulisi korottaa yhdellä kivikerralla kiipeämisen hankaloittamiseksi. Työhön liittyy myös, vesieristyskerroksen parannusta (3.2) ja muurin uudelleenladontaa (2.2).

6.2 Lätisen oviaukon pohjoinen pieli on matala ja mahdollistaa helpon pääsyn muurin päälle.

Pielen korotus yhdellä kivellä vaikeuttaa huomattavasti kiipeämistä ja parantaa siten turvallisuutta.

Seuranta

Raunion kunto vaatii vuosittaista seurantaa. Muurien päälliset on hyvä käydä kerran vuodessa läpi ja katsoa, että laastikerros on ehjä ja ettei muurin harjalta ole irtoamassa kiviä. Vesakonpoistoa raunion vierestä ja kivien välistä on tehtävä vuosittain ja samoin tulee tarkistaa lähimpien puiden kunto. Erityisesti tulee seurata raunion seinässä kasvavan koivun kuntoa.

Raunion kate

Keskustelussa on ollut raunion mahdolliset kattamistarpeet. Kuntoarvion perusteella raunion kattamiselle ei ole rakenneteknistä tarvetta. Raunion kattona toimii tällä hetkellä muurinharjojen laastikerros, joka on vesieristeenä toimiva ja hyväkuntoinen.

Jos rauniota aiotaan toiminnallisista syistä katata, täytyy harkita miten katteen vedenpoisto hoidetaan, ettei se rasita raunion muurinharjoja tai perustuksia. Lisäksi kate pimentää tilaa ja tulee mietittäväksi miten valaistus katteen alla järjestetään. Kattaminen tuo mukanaan lisää huollettavia rakenteita ja vastuut katteen ylläpidosta ja huollosta on sovittava.

Kattamisessa täytyy myös pohtia historiallisia ja maisemallisia arvoja. Raunio on rakennettu alun perinkin kattamattomaksi. Lisäksi se on Suomessa harvinainen, säilynyt englantilaisen maisemapuiston tekoraunio. Kattamaton raunio on myös toiminut yli vuosisadan valokuvien kulissina ja kate saattaa muuttaa historiallista maisemaa ei-toivottuun suuntaan.

Yhteenveto ja aikataulu

Korjausten aikataulu riippuu käytettävistä varoista ja siitä mitä toimia halutaan priorisoida. Työ voidaan toteuttaa vaiheittain tai kerralla. Turvallisuuteen liittyvät välittömät toimet on syytä toteuttaa ensimmäisenä.

Muurin kuntoa turvaavat toimenpiteet vaikuttavat välillisesti myös turvallisuuteen. Vesakon poisto rakenteista ja muurin viereltä, holvien kantojen vahvistaminen ja täyte kivien lisäämi-

nen sekä vesieristeen korjaus ovat toimenpiteitä, jotka turvaavat rakenteiden vakavuuden säilymistä ja siten myös rauniorakenteiden turvallisuutta.

Turvallisuuteen liittyy myös muurin päälle kiipeämisen vaikeuttaminen.

Yhteenvetona tarvittavat korjaukset kiireellisyysjärjestyksessä:

1. Vaarallisten puiden poisto. Muurissa kasvavan koivun kunnon arviointi. Koivu voidaan toistaiseksi jättää, jos koivun kunto on hyvä. Koivun poiston yhteydessä muuria on korjattava.
2. Vesakon poisto raunion rakenteista ja ympäristöstä vähintään 2 metrin säteellä.
3. Kahden holvin varmistukset täyte kivin.
4. Läntisen oviapielen turvallisuutta parantavat toimenpiteet. Matalan yhdysmuurin korotus.
5. Täyte kiviä lisätään kaikkiin isompiin koloihin, etenkin sellaisiin, joista voi tulla muurin sisuskiviä ulos tai joissa on irtonaisia täyte kiviä.
6. Vesieristykseen kohdistuvat korjaukset.
7. Liian lähellä kasvavien kuusten ja muurissa kasvavan koivun poisto (koivun poiston yhteydessä muuria korjattava).
8. Vesakon ja puuston raivaus teatterin ja raunion väliltä.
9. Huonosti ladottujen aiempien korjausten uudelleen latominen kauniimmalla ja rakenteellisesti kestävämmällä tavalla.

Lähteet

Saastamoinen Sari: Hämeenlinnan Parkki-Kaupunginpuiston historia ja maiseman kehitys, 2005

Lind, Tuija: Rauniot – Arvoja ja tekoja. Rauniorestaurointi ja arkeologisten alueiden suunnittelu. Aalto-yliopiston julkaisusarja Doctoral Dissertations 145/2017.

<https://lydia.hameenlinna.fi>

Mari Anthonin opastettu kierros Träskändassa 12.9.2021

Haastattelutieto Susanna Lappalainen.

arkkitehti Sanna Ihatsu
CasaCo Studio Oy
Otalammentie 116
03300 Otalampi
p. 050-3390840
sanna.ihatsu@otalampi.net